

Aluehallintovirasto
Regionförvaltningsverket
Regional State Administrative Agency

Studiedag inom barnskyddsfrågor

Kommentaranförande

Begränsning av kontakter och andra begränsningar i vård utom hemmet

Novia, 8.3.2016

Jurist Kristian Dahl

Regionförvaltningsverkets ”uppdrag”

■ Barnskyddslag 79 §

- 1 mom. Placerarkommunen ska övervaka att barnets placering i familjevård eller anstaltsvård förverkligas enligt denna lag och att barnet under den tid placeringen varar får de tjänster och stödåtgärder som det behöver...
- 2 mom. Verksamheten på platsen för vård utom hemmet övervakas dessutom av placeringskommunen och av regionförvaltningsverket. Vid övervakningen ska de samarbeta med den placerarkommun som nämns i 1 mom. ...
- 3 mom. Den placerande kommunens skyldighet att anmäla missförhållanden till placeringskommunen samt regionförvaltningsverket...

■ Barnskyddslag 80 §

Regionförvaltningsverket ska genomföra inspektioner och övervaka begränsande åtgärder

Regionförvaltningsverkets ”uppdrag”

- Lag om klientens ställning och rättigheter inom socialvården

23 a § - handlägga klagomål – utgör en del av RFV övervakningsuppgifter

Till Regionförvaltningsverket i Västra och Inre Finland hade framförts 7 klagomål gällande begränsande åtgärder enligt barnskyddslagen under åren 2013-2015

Avgjorda klagan vid regionförvaltningsverket:

Case 1.

Av klagan framgår:

- a. Inom anstaltsvård hade barnets mobiltelefon beslagtogs. Sedan hade barnets telefonen returnerats utan sim-kort.
- b. Inom anstaltsvården hade man även beslagtogs barnets hårspray och parfymflaska och annan egendom.

(Case 1)

Utredningen visade:

- a. Beslut om begränsning av kontakter hade gjorts av socialarbetaren
  - Till skydd för barnets säkerhet
  - Telefonen hade återbördats utan sim-kort för att barnet ska kunna lyssna på musik. Senare gjordes ett skilt beslut om omhändertagande av sim-kortet. Barnet hade möjlighet att använda enhetens telefon för att kontakta anhöriga.
- b. Inom anstaltsvården hade uppgjorts regler om förvarande av sprayflaskor och rakhyvlar i kansliet, därifrån barnen kunde hämta dessa vid behov, men barnen fick inte förvara dem i egna rum

(Case 1)

Regionförvaltningsverkets beslut

- I ärendet anförde regionförvaltningsverket sin uppfattning, i de fall barnet eller dennes vårdnadshavare, ifrågasätter lagligheten i förfarandet med förvarande av barnets personliga hygienartiklar i kansliet, hade för säkerställandet av barnets rättssäkerhet varit motiverat att göra ett skriftligt beslut om omhändertagande av ämnen och föremålen.
- Barnet eller vårdnadshavaren ges då möjlighet att besvära sig över beslutets laglighet till förvaltningsdomstolen

(Case 1)

Motiveringar

a. Frågan gällande begränsning av kontakter var anhängigt hos förvaltningsdomstol eftersom besvär lämnats in

– regionförvaltningsverket behandlade inte klagan till denna del.

b. Förvarande av hygienartiklar i kansliet

- Barnskyddslag 64 - 65 §§
- Bitr JO 2777/4/12 – uppfostrande begränsning eller begränsning av grundläggande rättigheter
  - Proportionalitetsprincipen

✓ Enligt RFV var det inte helt uppenbart frågan om begränsande åtgärder, eftersom föremålen och ämnen kunde användas då barnet önskade det – men meningsskiljaktigheter kring lagligheten hade uppstått

Case 2.

I klagan framförs missnöje bl.a. över ledande socialarbetarens övervakning av begränsningar i vården utom hemmet

a. bristande grunder för begränsning av kontakter

- barnet påfördes två veckors lugn period på basis av anstaltens egna regler, med bl.a. telefonen omhändertagen (förutom 2 veckors inomhusvistelse)

b. bristande grunder för begränsning av rörelsefriheten

- barnets vistelse utomhus begränsats under 4 månaders tid med 2 x 30 min utevistelser per dag. Enhetens dörrar var låsta.

(Case 2)

Av utredningen framgår

- a.** Till regionförvaltningsverket hade tillställts tre beslut gällande begränsning av kontakter. Enligt utredningen hade enheten för vana att frånta barnen telefonen till natten, klockan 21. Målet var att trygga en tillräcklig nattsömn. Enhetens telefon för barnen var alltid tillgänglig.
- barnets telefonen hade även fråntagits som en uppfostrande åtgärd då denna inte åttlytt enhetens regler om returnerande av telefonen till natten.
  - barnets permission till hemmet hade dragits in pga. dåligt uppförande, våld och rökning i rummet.
- b.** Till regionförvaltningsverket hade tillställts tre beslut gällande begränsningar av barnets rörelsefrihet. Ingen utredning tillställdes angående "lugna perioden" eller 4 månaders begränsning av rörelsefriheten

(Case 2)

Regionförvaltningsverkets beslut

Regionförvaltningsverket fäste placerarkommunens uppmärksamhet på bl.a. beslutsfattande ifråga om begränsningar enligt barnskyddslagen samt kommunens skyldighet att övervaka vården utom hemmet inklusive användningen av begränsningar.

(Case 2)

Motiveringar

-- enheten var även föremål för RFV övervakning varför vissa delar av klagan enbart granskades för ifrågavarande barns del.

RFV konstaterade att begränsningar alltid utgör en inskränkning av den enskilde individens (barnets) grundrättigheter. Vid tillämpningen av normerna ska begränsningarnas inskränkning på grundrättigheterna beaktas.

- Alltid förbjudet att använda begränsningar som straff.
- Begränsningar får riktas mot barnet endast i den utsträckning som nödvändigtvis krävs för att syftet med beslutet om vård utom hemmet ska uppnås eller barnets egen eller någon annans hälsa eller säkerhet ska tryggas eller något annat intresse som anges i de nämnda bestämmelserna ska tillgodoses.

(Case 2)

Motiveringar forts.

a. RFV konstaterade att begräsning av kontakter kan ske med stöd av barnskyddslagens 62-63 §.

- beslutet kräver alltid en individuell bedömning

- ✓ Enligt RFV uppfattning utgör regler om förbud att använda mobil nattetid eller under skoltid sedvanliga uppfostringsmetoder
  - det är frågan om begränsning av kontakter om man i klientplanen eller för övrigt inte kan komma överens om förverkligande av kontakter.
  - i de fall parterna inte godkänner de regler enheten uppsatt ska beslut om begränsning av kontakter fattas.

(Case 2)

Motiveringar forts.

- Barnets telefon hade tagits i förvar, eftersom denne inte returnerat telefonen enligt enhetens regler till natten. RFV konstaterade ifall telefonen avlägsnas för en viss tid är det i praktiken frågan om begränsning av kontakter
  - Telefon får inte avlägsnas som en straffåtgärd

I ärendet hade permissioner till hemmet dragits in pga. barnets dåliga uppförande – frågan bedömdes av RFV som begränsning av kontakter – enligt RFV hade detta krävt ett beslut

- Begränsningen får inte utgöra en straffåtgärd

(Case 2)

Motiveringar forts.

b. Angående 4 månaders begränsningar av rörelsefriheten. RFV konstaterade att begränsningar inte kan motiveras med enhetens egna regler.

69 § - reglerar begränsningen av rörelsefriheten

→ beslutet måste basera sig på en i lagen angiven grund och längd. Av de beslut RFV erhöll om begränsande av rörelsefriheten framgick inte på vilken av barnskyddslagen berättigad grund beslutet var taget på.

- ✓ RFV ansåg att enligt barnskyddslagens 79 § ska placeringskommunen övervaka att barnets anstaltsvård förverkligas enligt barnskyddslagen

(Case 2)

Motiveringar forts.

- Enheten meddelade i samband med utredningen till övervakningsärendet att rutinerna kring lyckta dörrar skulle ändras.
  - RFV behandlade inte frågan närmare inom ramen för klagomålet, men konstaterade att lyckta dörrar i praktiken innebär en begränsning av rörelsefriheten då klienterna inte kan ta sig ut från enheten.

Grundlagen

- 7 §

Rätten till liv, personlig frihet och integritet

3 mom. Den personliga integriteten får inte kränkas och ingen får berövas sin frihet godtyckligt eller utan laglig grund. [...]

- 10 §

Skydd för privatlivet

1 mom. Vars och ens privatliv, heder och hemfrid är tryggade. [...]

2 mom. Brev- och telefonhemligheten samt hemligheten i fråga om andra förtroliga meddelanden är okränkbar.

- 19 §

Rätt till social trygghet

1 mom. Alla som inte förmår skaffa sig den trygghet som behövs för ett människovärdigt liv har rätt till oundgänglig försörjning och omsorg.

3 mom. Det allmänna skall [...] tillförsäkra var och en tillräckliga social- [...] tjänster [...]

- 21 §

Rättsskydd

1 mom. Var och en har rätt att på behörigt sätt och utan ogrundat dröjsmål få sin sak behandlad av en domstol eller någon annan myndighet som är behörig enligt lag [...]

2 mom. Offentligheten vid handläggningen, rätten att bli hörd, rätten att få motiverade beslut och rätten att söka ändring samt andra garantier för en rättvis rättegång och god förvaltning skall tryggas genom lag.

Summering av regionförvaltningsverkets beslut

- Handlade om

- uteblivna beslut vid användning av begränsande åtgärder
- användningen av begränsande åtgärder
- tillbörligheten i förverkligandet av vård och omsorg
- dokumentation